

ACC. NR M. 13794: 1-2.

Landskap: Skåne Upptecknare: Larin Persson, Vinslö
Härad: Albo Berättare: Ola Månsson, Bondrum nr. 4
Socken: Fågeltofta Berättarens yrke: lantbr. Fågeltofta
Uppteckningsår: 1954 Född år 1876 i Bondrum, Fågeltofta sn.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-2.

LwF 73
(Prestärb. i
Ystads All-
wander 14/11
1953.)

22

M. 13794:1.

Larin Persson^{1.}
Vinstöö

När den nya tiden kom till bygden.

Några glimtar.

Den första köpeklänningen fick jag år 1897. Då var jag tjugo år och skulle excersera beväring. Tjugofem kronor kostade kostvmen, och av dem beräknades fem kronor gå till sylönen. Köpetvzget hade just då kommit ut bland folk. Både judarna och skräddarna sålde tyg.-

Det är Ola Månsson, Bondrumsgården, som berättar. Gården ligger på nr 4 Fågeltofta och har i sex generationer sedan 1741 ärts av samma släkt. Sedan några år tillbaka har Albo härads hembygdsförening inköpt gården, och Ola Månsson som den siste ägaren är nu föreståndare för densamma.

Han fortsätter att berätta och lovprisar slitstyrkan hos den gamla tidens don. Vi måste ge honom rätt, när han med ett slag på knäna upplyser om att byxor-na som inköptes år 1897 sitter på i den dag som är.

Bland glada ungdomsminnen nämner Ola Månsson torkningen av malt i den gamla kölnan i Bondrums by. När ungdomarna fått reda på att någon torkade malt samlades de på kvällarna vid kölnan. Här kunde då vankas kaffe. Ända upp till tjugo stycken kunde bli trakterade kväll efter kväll. Elden brann i "pugen", och maltet som först legat i blöt och grott tre veckor där hemma skulle nu torka 2 dygn och en natt i kölnan för att sedan vara färdigt för brygning. Under tiden i kölnan eldade man ideligen, mest med ene, så röken låg tung och kom ögonen att svida och rinna. Men gott luktade det.- Det gamla bruket att själv torka malt och brygga dricka tog slut omkring 1895 tror sig Ola Månsson minnas. Sedan började bryggerierna med sin öltillverkning. Men det hemmabryggda drickat höll sig mycket längre än bryggeriernas. En hel månad kunde det stå utan att bli surt. De gamla malkvarnarna blev också överflödiga, när folk slutade att bereda malt.-

Den förste järnharven såg Ola Månsson när han var tio år gammal. Det var år 1886 och tillverkaren av ett den nya tidens redskap var smeden Sjöström i Frörum. Ola Månsson minns än i dag med vilken belåtenhet fadern satte den nya harven i jorden. Den gick djupare och bättre än de gamla tråkvarnarna, och deras saga var nu all.

Ola Månsson var också med, när fruntimren började skruda sig i hatt även på landsbygden. Det var vanligen i kyrkan uppvisningarna av de nya huvudbonaderna skedde. Kyrkan var ju samlingsplats på ett helt annat sätt då än nu. Varje söndag som pojke gick Ola Månsson till kyrkan klädd i träsor utan att detta väckte uppseende. Läderskorna skulle sparas till riktigt högtidliga tillfällen. Men om något fruntimmer dristade sig att gå i kyrkan klädd i hatt väckte detta stort uppseende. I början av 1900-talet hade utvecklingen på detta modets område gått

Fågeltofta m.
Albo h.d.

så långt, att den kvinnliga noblessen inom kommunen kom hattklädd till kyrkan. Schaletten hade fått en medtävlare, som den sedan aldrig blivit kvitt.

Hur handsömnaden fick en konkurrent i maskinsömnaden minns även Ola Månsson. Han hade en moster som var mycket skicklig i att sy kläder. Hon sydde allting för hand. Sedan kom de kringgående sömmerskorna på 80-talet och var försedda med symaskiner. Det var ju rena underverket så fort och fint man kunde sy med dessa. Hur skicklig och flink Ola Månssons moster än var i sina fingrar, så blev hon till sin stora förargelse lånat efter symaskinen. Symaskinens intåg i hemmen var säkerligen en stor händelse och medförde en genomrivande förändring vid tillverkning av kläder och övriga hemmets textilier.

- Ja, det kom en massa nytt på den tiden när jag var barn- säger Ola Månsson. En dag dugde inte heller de gamla "gniestenarna" längre, som vi gned kragar och linningar med på skjortor och särkar. Nu skulle man ha strykjärn som värmdes upp med bultar som stacks in i glöderna i spisen. Spisar hade folk skaffat sig också, så man kunde laga mat inne i stugan istället för att laga den på en rost i den öppna spisen i skorstenen. Stekugnar dröjde det länge innan folk fick, men jag minns hur bra det blev, när vi fick en spis som hade stekugn. De gamla tyckte att mycket av det nya var onödigt, och ville hålla på det gamla. Och det gick visst inte fort på sina håll att få något nytt infört, och därför blev det också stor skillnad i årtal när det ena eller andra slog igenom på olika orter.-

Till sist erinrar sig Ola Månsson när han såg den första bilen. Det var år 1908. Då blev hästen så rädd, så den sprang och höll på att komma ner i brunnen. En granne skrek till honom: "Ola såg du fanskapet, som kom?" Det hade ju Ola Månsson gjort, och lika illa som han tyckte om bilarna, när de började göra tillvaron osäker för oss, tycker han om de stora velocipederna med sitt stora hjul.

Laj.